

Svenska mammorna är fångar i drömstaden Los Angeles

Text [Robert Börjesson](#) Foto [Anna-Karin Nilsson](#)

Publicerad 15 aug 2021 kl 04.30

LOS ANGELES. Monika Wheeler, 49, har inte varit hemma i Sverige på 18 år. Svenskan är fast i Los Angeles – med en make som hon menar förhindrar henne att åka hem med deras barn. Tvåbarnsmamman är inte ensam. Svenska mammor som sökt drömlivet i Hollywood flyr till Mexiko och Kanada med sina barn, trots risk att dömas för kidnappning. Och svenska familjer som försöker hjälpa sina döttrar blir ruinerade. – Jag känner mig som en fånge. Jag har ingen frihet, säger Monika Wheeler.

REPORTAGE & GRANSKNING

Vissa minnen försvinner aldrig. Första kyssen. Barnens födsel. På **Monika Wheelers** lista finns även ögonblicket för 14 år sedan då hon insåg att hon inte längre var fri. Hennes son **Lukas** var två år gammal. Eftersom hennes amerikanska make **Louis** arbetade så mycket på sin mäklarfirma i Kalifornien tänkte hon att det var ett bra tillfälle att flyga hem till Halmstad och visa upp sonen för mamma och pappa. Men Louis förklarade att hon inte fick ta med sig sonen till Sverige. Monika trodde att han skämtade. Men han skrattade inte. ”Vad menar du att jag inte kan åka hem?”, undrade Monika. ”Du kan inte åka hem med honom. Det kommer inte på frågan”, svarade Louis.

Monika Wheeler och dottern Emma går ut med hundarna i sitt bostadsområde i Anaheim i Kalifornien. Emma fick inget pass när hon föddes, eftersom Emmas make Louis inte tyckte att det behövdes.

Foto: ANNA-KARIN NILSSON

Svenska mammorna är fångar i drömstaden Los Angeles
03:27

Monika: ”Det var 18 år sedan jag var hemma i Sverige”

Paret hade levt tillsammans i tio år i USA. De föll för varandra när Monika besökte Kalifornien och arbetade tillfälligt på sin fasters mäklarfirma. Louis arbetade på samma företag. Han hade lämnat militären och flyttat från Michigan till Los Angeles när barndomsvännen, LA Lakers basketstjärna **Earvin ”Magic” Johnson**, behövde någon pålitlig som kunde vakta hans hus.

Hans förklaring var att han inte hade tid att hamna i någon jävla tvist med mig

– Jag gillade att han hade en utstrålning av att vara väldigt självsäker. Han var väldigt rak på sak, säger Monika och ler. Under de första tio åren åkte de regelbundet till Sverige och Monikas föräldrar i Halmstad. Just därför blev hon förvånad när Louis inte ville att hon skulle resa med sonen till Sverige. – Det var en chock för mig, säger hon nu i deras ljusa kök i radhuset i Anaheim. Jag fattade inte alls vad det handlade om. – Hans förklaring var att han inte hade tid att hamna i någon jävla tvist med mig om jag bestämde mig för att stanna i Sverige, säger Monika. Monica har inte varit hemma i Sverige på 18 år.

Passmyndigheter kräver båda föräldrarnas namnteckningar på en passansökan för barnen. **Louis skrev inte under.** Och utan pass kunde hon inte ta sonen till mormor och morfar i Sverige. De bråkade. Men maken gav inte med sig. Och problemen fortsatte. Maken lämnade inte heller in en ansökan för att Monika skulle få green card, uppehållstillstånd. Eftersom hon nu var kvar i landet olagligt betydde det att hon löpte en risk att inte få komma tillbaka till

USA och sonen igen om hon åkte till Sverige på egen hand. Hon tvingades leva som papperslös. – Jag minns att jag tänkte att det var som filmen ”Inte utan min dotter” även om jag inte blev illa behandlad. Louis tyckte att han tjänade massor av pengar och att jag därför borde vara nöjd, men för mig spelade ju inte det någon roll.

Hans inställning förändrades inte när de sex år senare fick dottern **Emma**. Inte heller hon fick ett pass när hon föddes. – Han sa att det inte fanns någon anledning för dem att åka till Sverige, säger hon. Nu har Monika inte varit hemma i Sverige på 18 år. Monika lyssnar på Ulf Lundells musik. Närmare än så kommer hon inte Sverige.

Och maken har fortfarande inte ansökt om det uppehållstillstånd som Monika behöver för att hon ska våga lämna USA. – Det har ju varit extra jobbigt under corona. Mina föräldrar är över 70 år och om de hade fått corona hade jag inte kunnat åka hem till dem, säger hon. Ur högtalarna ljuder rockmusik. **Ulf Lundell** sjunger om svensk sommar. Närmare än så kommer Monika inte Sverige. – Jag känner mig som en fånge, säger hon. Jag har ingen frihet. Jag är inte självständig. Hennes hopp står till Lukas som hunnit bli 16 år och drömmer om att bli advokat. – Du måste ha en närstående som ansöker om green card för dig, antingen föräldrar, man, barn eller företag. Så när Lukas blir 18 kan han göra det, säger hon.

Green card

Ett Green card ger icke-amerikaner uppehålls- och arbetstillstånd i USA. Det ger dig dock inte medborgarskap och det innebär därför inte att du får rösträtt. Det vanligaste sättet att få uppehållstillståndet är genom giftermål eller att en nära familjemedlem alternativt arbetsgivare som befinner sig i USA sponsrar ansökan. Det anordnas också ett green card-lotteri varje år. Upphållstillståndet förnyas regelbundet och man förlorar det om man lämnar landet i längre än ett år.

När Monika insåg att pappan till hennes barn aldrig skulle ändra sig, bestämde hon sig för att acceptera sitt öde. Hon gav upp tankarna på att åka hem, struntade i att bråka med sin make, och koncentrerade sig på att barnen skulle få en lugn uppväxt.

– Välj dina strider heter det, och visst, det här är en stor strid, men vill jag spendera resten av mitt liv med en stor fajt som jag aldrig kommer vinna? Och han är ingen dålig pappa, säger hon.

– Jag skulle bara skapa en jättedålig situation för barnen att växa upp i. Då får man titta på de andra alternativen. Och jag skulle aldrig åka hem till Sverige och lämna mina barn här... Men det finns svenska tjejer som gjort det, som bestämmer sig för att i stället ta fajten hemifrån.

I köket gör maken macaroni and cheese till deras dotter Emma, 8. För två år sedan ordnade han ett pass åt Lukas så att sonen skulle kunna åka till ett karateläger i Japan. Planen var att han skulle följa med när sonen tog det sista steget till svart bälte. Louis säger att han aldrig stoppat Monika från att åka till Sverige. – Jag visste inte vad du behövde för hjälp med papper, säger han. Men nu är det på gång. Orden upprör Monika. Hon säger att det inte stämmer. – Jag kan inte åka hem utan mina papper så sluta med det där skitsnacket, säger hon. – Det har snart gått 20 år, låt oss bara se det här i vitögat nu.

Louis står på sig.

– Det är ditt fel för att du inte sagt något, säger han. Jag visste inte vad som behövde göras med ditt pappersarbete? Hur skulle jag kunna veta det? Monika påminner honom om hur de tillsammans gick på gruppterapi om just detta i Svenska kyrkan redan när Lukas var tre år gammal. Hon kommer ingenstans med sina argument. De återgår till vardagen och en lugnare ton igen.

När Lukas föddes vägrade Louis låta en barnmorska tvätta barnet efter förlossningen. Han sa stopp när hon ville ta med sig den nyfödda pojken till en annan sal. Till sist hittade sjukhuset en kompromiss. Han fick ta på sig sjukvårdskläder för att kunna följa med barnmorskan. I köket förklarar Louis varför han reagerade så starkt.

– Det händer så mycket galet i världen, så jag sa: ”Han lämnar inte mig nu”. Man hör om barn som förväxlas och sådant, säger han.

”När jag insåg att han kontrollerade allt skaffade jag ett jobb för att ha mitt eget och inte vara beroende av en person”, säger Monika Wheeler.

Monika fyller i:

– Men det är hennes jobb. De flesta säger inte till barnmorskan ”Du kan inte ta mitt barn”.

På svenska säger hon senare.

– Hans beskyddande instinkt, den fanns tidigare för mig, men då tänkte jag aldrig att en dag när vi får barn kommer den i stället riktas mot barnen.

På en vägg i vardagsrummet hänger familjebilder från lyckliga stunder. Monika och hennes man bodde betydligt större tidigare, i ett hus han köpte då han arbetade som mäklare. Men så kom finanskraschen 2008. Nu försörjer Monika familjen genom flera arbeten. Radhuset har Monikas föräldrar köpt åt familjen. – Så det kommer alltid vara mitt, inte hans, säger hon. Ursprungligen skaffade hon jobben för att åtminstone ha ekonomisk frihet.

– När jag insåg att han kontrollerade allt skaffade jag ett jobb för att ha mitt eget och inte vara beroende av en person, säger hon.

Hon vill inte se sig som ett offer.

– Jag kan bli jättearg ibland för att det här är så löjligt, säger hon.

– Men jag har gjort egna val.

I bakhuvudet har dock ”mardrömsscenarioet” funnits.

– Vad som kan hända är att de skickar hem dig och behåller barnen. Det var det som gjorde att jag kände att det kan gå riktigt illa om jag bråkar, säger hon.

Monika hjälper flera andra unga svenskar som hamnar i liknande, oftast värre, situationer. Hon berättar om några hon mött. En svensk mamma kunde inte åka hem till Sverige med sin bebis, trots att pappan hotade att döda henne.

En annan kvinna tvingas resa sex timmar varje dag till ett svartjobb för att kunna vara kvar i Los Angeles nära sitt barn. Hennes svärmor tar hand om barnet under tiden. Och en tredje

kvinnor, som precis bett Monika om råd på Facebook, har fått barn med en känd amerikan som anlitat tre advokater för att hon inte ska kunna åka till Sverige med deras nyfödda barn.

Monika hjälper andra unga svenskar som hamnat i liknande situation som hon själv.

Man måste inse vad man ger sig in på

– Man måste inse vad man ger sig in på, säger Monika. Man måste förstå att när du kommer hit och föder barn är det mycket möjligt att du inte kan ta med dig barnen hem. Du är inte självständig längre. Den amerikanska pappan måste ge sitt medgivande. Du måste be om lov för att åka hem med dina barn.

– Man förväntar sig att han ska säga ja, men det kan vara nej. Jag trodde ju aldrig att Louis skulle säga att jag inte kunde åka hem med barnen. Men man kan inte riktigt förstå det förrän man sitter där.

I Svenska kyrkan i Los Angeles hjälper kyrkoherde **Hans Bratt Hernberg** och hans fru **Viveka Bratt**, utbildad terapeut, de landsmän som hamnat i samma situation.

– Som svensk är man väldigt utsatt i de här situationerna, säger Hans Bratt Hernberg. Du får inte jobba, du får ingen försörjning om du inte har green card och du kan därför inte få någon bostad... du hamnar riktigt på pottan, säger han

– Många tjejer blir hemlösa, säger Viveka Bratt. Det är en fruktansvärd sats. Du kan inte åka hem med barnet, men du vill inte lämna barnen, säger hon.

Terapeuten Viveka Bratt och maken Hans Bratt Hernberg, kyrkoherde, hjälper landsmän som hamnat i samma situation som Monika Wheeler.

Viveka Bratt säger att hon även försöker få svenskarna att förstå sin partners motiv. Ofta drivs amerikanerna av rädsla för att förlora sina barn.

– Men det blir extremt komplicerat, säger hon. Och när man börjar bråk, det vet vi alla, går det dessutom inte att prata och tänka klart.

Svenska kyrkan i Los Angeles saknar resurser för att erbjuda mammor tillfälliga bostäder.

– Vi har föräldrar som kommer hit och hjälper sina döttrar att dra till Kanada och Mexiko med barnen, men då är det kidnappning och de riskerar att gripas och dömas för det, säger kyrkoherde Hans Bratt Hernberg.

– Vi hade en kvinna vars man var oerhört ”abusiv”, säger Viveka Bratt. Familjen försökte allt, att prata med honom och ge pengar, men det gick inte. Hennes pappa tvingades till sist ta hem henne och barnbarnet via Mexiko.

Många svenskar som vill hjälpa barn och barnbarn i USA drabbas hårt ekonomiskt. De lägger stora summor pengar på att åka till USA för att försöka lösa situationen. De behöver också ordna en bostad till dotter och barnbarn i Los Angeles.

– Oftast blir det tufft ekonomiskt. En enrummare kostar mellan 1500 och 3000 dollar i månaden här. Familjer hemma i Sverige ruineras. Man ser inget annat val. Det slår ut hela familjer, säger Viveka Bratt.

Det är svårt för Svenska kyrkan att hjälpa.

- Det är en väldig balansgång vad vi kan göra och råda till. Vi ber till Gud om hjälp i varje situation, säger hon
- Om de ska kidnappa ett barn kan vi ju inte betala flygbiljetten, säger Hans Bratt Hernberg.

Advokat **Jessica Sandberg** har företrätt många svenska mammor i den här typen av tvister. Hon har amerikansk advokatprocessbehörighet och medverkar också vid amerikanska rättegångar i dessa frågor. Hon samarbetar även med lokala advokater i olika delstater, då lagar kan skilja sig åt mellan delstaterna. Hon har just nu närmare tio sådana pågående ärenden.

Advokat Jessica Sandberg. Foto: TT NYHETSBYRÅN

– Huvudprincipen är att om barnen bor i USA anses de ha sin hemvist i USA, om de bott där under längre tid eller hela livet, då är det amerikansk familjedomstol som är behörig att besluta om barnen, säger hon.

Just nu är Jessica Sandberg försvarare för en svensk mamma som är misstänkt för egenmäktighet med barn på grund av att hon tagit med sig dem till Sverige utan makens tillstånd. Pappan befinner sig i USA.

– Det är inte ovanligt att den andre föräldern då öppnar upp ett Haagärende, åberopar 1980 års Haagkonvention om internationella bortföranden och kvarhållanden av barn, och då begär barnet tillbaka, säger Sandberg.

– Jag har haft många sådana ärenden och huvudprincipen är att barnet ska tillbaka om det kan fastställas att barnet hade sin hemvist i USA vid tidpunkten för bortförandet eller kvarhållandet, men sedan finns det undantag i Haagkonventionen utifall det finns en allvarlig risk för barnet vid en överflyttning tillbaka till den andre föräldern eller barnet själv motsätter sig en överflyttning. Då ska ansökan avslås.

På samma sätt förhåller det sig med egenmäktighet med barn att det också finns undantag när förfarandet inte är straffbart om föräldern kan visa på att den haft beaktansvärda skäl för att tillvarata barnets omedelbara krav på skydd och omsorg för sitt agerande.

Hon berättar om flera tidigare ärenden där svensk domstol gjort sådana undantag.

Det är svårt att få stöd och ekonomisk rättshjälp som de annars hade kunnat få i en svensk rättsprocess

– I ett fall kunde jag via vittnesförhör bevisa att pappan hade slagit både mamman och barnen. Då fann domstolen att det fanns en risk för barnen att flyttas tillbaka till pappan och avslag hans Haagansökan.

– I ett annat fall fanns det omfattande bevisning om psykisk misshandel av kvinnan och barnen och även då fann domstolen att det fanns risk för barnen att överflyttas tillbaka till den föräldern. I andra ärenden har det funnits stark bevisning för att barnen motsatt sig överflyttning och man har då lyssnat på barnens vilja och avslagit Haagansökan.

Hon rekommenderar drabbade föräldrar att börja med att kontakta svensk advokat för att gå igenom hur föräldern på bästa sätt kan flytta hem med barnen och minimera riskerna för negativa rättsprocesser mot föräldern.

– Ska man följa hela den legala kedjan korrekt och vara på den säkra sidan ska man begära att barnen får flytta hem till Sverige, men det är för många svenska föräldrar i USA en svår rättsprocess att gå igenom i den amerikanska rättsapparaten om man inte har de ekonomiska resurserna för att få hjälp av amerikansk advokat i amerikansk domstol.

– De här svenska kvinnorna är ofta väldigt utsatta eftersom de befinner sig i ett land där det är svårt att få stöd och ekonomisk rättshjälp som de annars hade kunnat få i en svensk rättsprocess. Det är ofta de som skött barn och hem och står utanför den amerikanska arbetsmarknaden. De befinner sig i ett svårare läge ekonomiskt än sina yrkesarbetande män som har råd att anlita amerikanska familjerättsadvokater.

Expressen i Los Angeles

Text: Robert Börjesson Foto: Anna-Karin Nilsson

Relaterade ämnen

[KALIFORNIEN](#), [HALMSTAD](#), [USA](#)

Dela

Kopiera länk